

Østfoldslekt

SLEKT OG DATA
ØSTFOLD

Digitalt medlemsblad, nr. 1-2020

INNHold bl.a:

**Å bevare minner i
FamilySearch s. 3**

**Hanna Hansd.
Torgalsbøen s. 6**

Datahjørnet s. 12

**Feieren fra Hærland
s. 15**

**Skipsfører Hartvig
Svendsen s. 22**

Töcksfors Bruk. Tresnitt fra 1865.
*Brukt med tillatelse fra arkivet til Fornminnesföreningen
Nordmarkstugan i Töcksfors
<töcksforsarkivet.se>
Se artikkelen om Feieren fra Hærland på side 15*

Kjære medlemmer!

Det er litt skremmende tider, med oppfordringer om å isolere oss og redusere fysisk samvær med slekt, venner og bekjente. Mest skremmende er hvor fort denne koronapandemien har berørt oss alle, i hver vår stue og krok.

Vi har, som mange andre organisasjoner, fulgt rådene og stoppet møtevirksomheten.

Vi må prøve å se lyspunktene i det hele: vi er, som medlemmer og gruppe, heldige som kan ty til datanettet og utøve store deler av vår interesse og hobby der!

Riktignok finnes det datavirus, men de går ikke ut over helsa, bare maskinen, og vi lærer også å handtere disse.

Slekt og Data Norge satser i disse tider på å nå ut med utvidede nettbaserte tjenester, med *webinarer* og andre liknende tiltak. Her i Østfold skal vi prøve å følge opp, så godt vi kan. Ledelsen her i Østfold har i lengre tid ivret for å lage nett-kurs på landsbasis, vi får se hva nærmeste framtid kan skape.

Redaktørskifte

Som leder har jeg æren av å takke vår mangeårige redaktør av «Østfoldslekt», Odd Marthinsen, Vesten, Borge, for innsatsen, og samtidig ønske Margaret Strand, Moss, velkommen som vår nye!!

Odd Marthinsen har vært redaktør for *Østfoldslekt* (tidligere *Østfolddis*) siden starten i 2010, og fikk blant annet av den grunn foreningens ærespris Lille Bjørn i 2019.

Han har gjort en sterk innsats i alle disse årene for å få et spennende og innholdsrikt lokalblad på lufta.

Vi er bare fire lokallag i hele Norge som har klart å utgi eget medlemsblad. Etter utgivelsen av siste nummer i fjor (nr. 2/2019) ba han styret om avløsning som redaktør.

Redaktørjobben er en tung og ensom jobb, spesielt når «nødrep om stoff fra medlemmene», i form av artikler eller korte innlegg, ikke gir resultater.

Margaret Helen Strand, Moss, er ny redaktør fra-og-med dette nummeret. Hun er mangeårig medlem av foreningen (siden 1999), født i Edinburgh i Skottland, men har bodd i Norge siden 1968. Hun har bakgrunn i redaksjonsarbeid som redaktør i Moss Historielags ærverdige tidsskrift *Strandsitteren*, som i år kom ut med sin 16. årgang! Margaret sluttet som redaktør der i 2008, men fortsatte med ansvaret for layouten i mange år. Og hun har i alle årene bladet har vært utgitt vært ansvarlig for spalten «Slektstreet».

Hun har også i mange år vært veileder i slektsforskning ved Slektshistorisk Senter, tilknyttet Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige på Jeløya i Moss, og i Moss Historielags slektsgranskergruppe.

av *Morten Edvardsen*,
leder av *S&D Østfold*
Epost:
leder@of.slektogdata.no

Bevaring av minner i *FamilySearch*

Slektsgransking er en prosess som ofte begynner med at vi samler tørre fakta. Vi identifiserer en ane, og samler opplysninger om hvor og når vedkommende ble født, viet og døde. Vi finner foreldre og søsken og går så videre trinn for trinn. Og dette er en spennende prosess, som gir utfordringer og også mye glede. Men etter hvert ønsker vi å få litt mer kjøtt på bena, ved å finne ut mer om hvordan våre forfedre levde, hvordan de så ut, hvilke vanskeligheter de møtte, hvordan de kom seg gjennom problemene, hvilke talenter de hadde, osv. På denne måten blir vi bedre kjent med dem – og med oss selv og vår arv!

FamilySearch gir deg anledning til å samle og dele historier, bilder, lydopptak og dokumenter som har tilknytning til personer i ditt slektstre og på denne måten lage et digitalt minnebok om personer og familier.

Hoveddelene (de mest brukte funksjonene i *FamilySearch*) er det omfattende slektstreet, og søkesiden med historiske kilder. I slektstreet kan man ikke bare tilføye de grunnleggende slekthistoriske opplysninger om en person, men under overskriften MEMORIES (minner) kan man laste opp bilder, dokumenter og lydopptak, samt tilføye historier og bakgrunnsopplysninger om en person.

Dette kan gjøres på to måter:

Du kan jobbe direkte på nettsiden til *FamilySearch*:
<https://www.familysearch.org>

Fremgangsmåten er da slik:

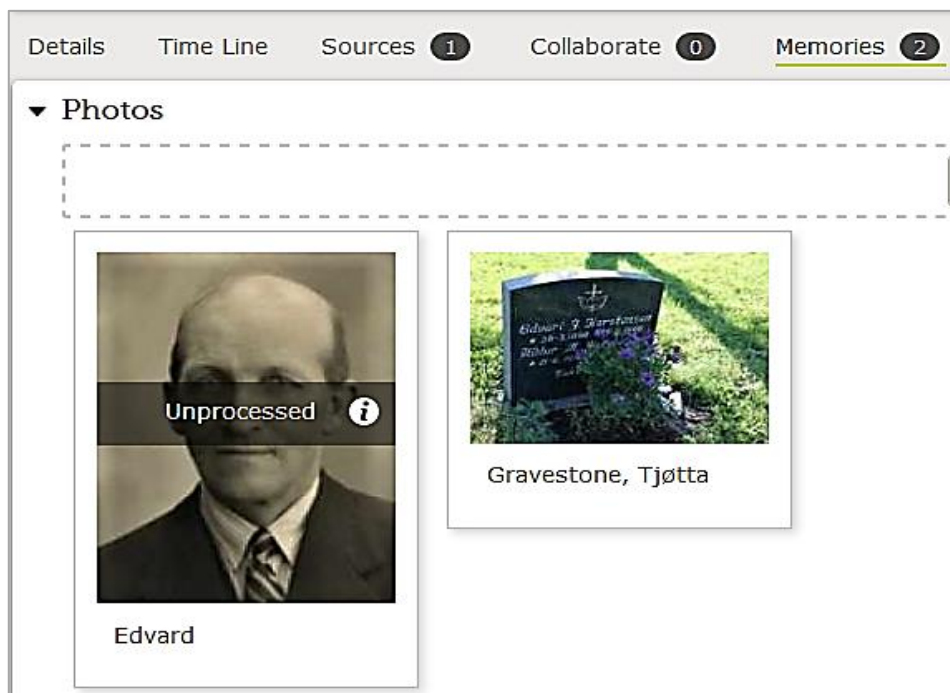
- Logg deg på!
- Klikk på **FAMILY TREE**, der du får opp ditt eget slektstre (dersom du tidligere har tilføyd opplysninger og bygget noen generasjoner med aner).
- Klikk på en person i treet som du ønsker å tilføye opplysninger om, klikk så på **PERSON**, og se på menyen i det grå feltet under navnet.

Når man da klikker på **MEMORIES** får man opp en meny med punktene: **PHOTOS** (bilder), **DOKUMENTS** (dokumenter), **STORIES** (historier) og **AUDIO** (lydopptak).

A screenshot of a profile page on FamilySearch. At the top left is a circular profile picture of a man in a field. To the right of the picture is the name "Edvard Jæger Edvardsen" and his dates "30 March 1890 - 15 February 1960" along with a KJP1-42H ID. Below this is a navigation bar with tabs: "Details", "Time Line", "Sources" (with a '1' in a circle), "Collaborate" (with a '0' in a circle), and "Memories" (with a '1' in a circle). The "Memories" tab is highlighted with a red circle.

- På **PHOTOS** kan du laste opp flere bilder fra harddisken eller fra bildegalleriet du allerede har i *FamilySearch*.
- Du kan også tagge personer som er avbildet, eller som bildet har tilknytning til. I eksemplet over kunne jeg f.eks. tagge både Edvard og hans kone Hildur, da steinen har begge inskripsjon.
- Det sies at et bilde sier mer enn tusen ord, men ved å tilføye noen ord under posten **DETAILS** (dato, sted, beskrivelse, føy til album, og tilføy historie – se skjermbildet til høyre) kan bildet fortelle enda mer...
- Du kan også last opp bilder fra *Facebook*, ditt *Google Foto* album, *Instagram* og lignende nettsteder, men husk da å be om tillatelse hvis du bruker andres bilder!
- På samme viset kan du laste opp dokumenter. Her er det mye som kan tilføyes: brev, postkort, skjermklipp fra kirkebøker eller lignende kilder, klipp fra skannede aviser (f.eks. fra Nasjonalbiblioteket), skannede dokumenter av ymse slag, som kan bidra til å illustrere begivenheter fra en persons liv.

- Under STORIES kan du tilføye historier om vedkommende, begivenheter i deres liv, utfordringer og suksesser, reiser, militærtjeneste, personlighet, mm. Velg en tittel, og skriv da en fortelling, helst kort og saklig. Her kan du også tilføye opp til 10 bilder som er relevante for historien.
- Vær OBS på at de historier du bidrar med vil bli offentlig tilgjengelig. Du bør derfor bruke skjønn med hensyn til hva du offentliggjør, og rette deg etter **FamilySearch** sine krav til anstendighet, personvern, hensyn og at innholdet (om det er bilder, historier eller lydopptak) skal være relevant for slekthistoriske formål. Hva ville du like at dine etterkommere publiserer om deg?
- Under AUDIO kan du laste opp lydopptak. Det kan være opptak av personens egen stemme, eller din som forteller hva du husker om dem.

Her ser dere et eksempel fra min matts morfar, Edvard Jæger Edwardsen, eller Karstensen, som var det etternavnet han brukte i sine eldre dager. Det viser at det allerede finnes ett minne, da jeg tidligere hadde lastet opp et bilde av hans gravsten. Når jeg så laster opp et bilde til, vil det stå «Unprocessed» inntil bildet er godkjent av FamilySearch (at det ikke strir mot deres normer eller alminnelig personvern) og blir lastet opp til Memories Gallery, en mappe med mine tilgjengelige minner.

Etter å ha gjort dette, valgte jeg å erstatte hovedbildet som vistes ved Edwards navn med portrettet, slik at det nå ser slik ut:

Men den mest spennende og anvendelige redskaperen til å sikre seg minner når du er ute og farer, og laste dem opp til FamilySearch har du sikkert i lommen eller i håndvesken, **MOBILTELEFONEN!**

FamilySearch Memories App

Ved å gå på **APP Store** eller **Google Play Store** kan man laste ned en gratis APP som heter **FamilySearch Memories**.

Ved å klikke på + plus-symbolet i den grønne sirkelen som vises når man åpner appen, kan man tilføye dokumenter, bilder, historier og lydopptak til personer i ens slektstre i **FamilySearch**.

Det geniale med appen er at du kan ta bilder av personer, steder, dokumenter eller lage lydopptak der og da!

Og laste dem rett opp til **FamilySearch**. Mobilten har man som regel med seg overalt.

i Details
Event Date + Add Event Date
Event Place + Add Event Place
Description + Add Event Description
Albums + Add to Album
Stories + Add Story
Contributed By Margaret H. Strand 11 February 2018
File Name EdHildGRAV.JPG

Her kan man klikke for å legge til noen ord om et bilde man har lastet opp.

- Er du på besøk hos slektninger som har et bildealbum med slektsbilder, eller gamle brev og postkort, men ingen

- skanner, kan du be om lov til å avfotografere dem. Ved bruk av MEMORIES-appen kan du gjøre dette raskt og effektivt. Hvert bilde kan så beskjæres i appen om nødvendig før det lastes opp til bildegalleriet i *FamilySearch*, og du kan tilføye tittel og tagge personer i bildet via appen. Du kan da hente inn bilder fra galleriet, og knytte dem opp mot personer i slektstreet.
- Snakker du med bestemor, som forteller om gamle dager, kan du lage et lydopptak av hennes stemme. Husk å sørge for minst mulig bakgrunnsstøy. Det er mulig å ta en pause underveis, ved behov, og starte opptaket på nytt. Men de beste innslagene er relativt korte.
- Mens du trækker rundt i en kirkegård, kan du fotografere gravsteiner og laste bildene rett opp til de respektive personene i *FamilySearch* tree (eller når du besøker hus eller gårder familien kom fra).

Planlegg et intervju

Ved å planlegge litt i forveien, kan du tenke ut noen enkle spørsmål du kan stille de eldre for å stimulere hukommelsen. «Husker du tante Bergliot? Hvor

kom hun fra? Var det hun som var så flink å strikke? Har du et bilde av henne?»

Spontane anledninger

Husk å benytte deg av anledninger som dukker opp spontant, i forbindelse med besøk, ferier, familiebegivenheter, middager, bursdager og begravelser. Ved slike anledninger, kan du prøve å bli mer frimodig ved å innlede en samtale med noen du ikke kjenner så godt. De fleste liker å snakke om familien sin.

Benytt anledningene mens du har dem – dine eldre slektninger er den mest forgjengelige ressursen du har!

FamilySearch Memories som ressurs!

Ikke bare kan du bidra med minner, du kan også nyte godt av bilder og minner som andre har delt om avdøde personer. Når du søker i treet etter mulige personer av interesse, eller føyer sammen duplikater, kan du finne bilder, dokumenter og historier som andre har delt.

Vær OBS på at det pga. personvern hensyn ikke er mulig å få opp levende personer andre har lagt inn i slektstreet sitt, kun avdøde. Mens du (og kun du) vil se levende personer du har ført inn i ditt eget tre.

ⁱ Bruk av *FamilySearch* krever pålogging, både til Slektstreet (Family Tree), og for å kunne søke i historiske kilder og andre ressurser.

Du trenger minimalt med personopplysninger, og du må velge et brukernavn og passord som du da bruker til å logge deg på.

Det er gratis å bruke *FamilySearch* og alle dets ressurser, da det ikke er en kommersiell nettside, men er hovedsakelig basert på frivillig innsats.

Hanna Hansdatter Torgalsbøen – én av familiens mest omtalte personer

Hvorfor blir en gårdbrukerkone som døde for 125 år siden stadig snakket om?

Hvorfor har jeg blitt så opptatt av min oldemor Hanna at jeg har brukt timevis på å skrive en artikkel om henne? Jeg har hørt om henne siden jeg var liten. Hun var moren til farfar og han var bare to år da hun døde. Så ble det etter hvert til at han og den to år eldre søsteren Asora vokste opp med stemor. Da jeg var barn tenkte jeg at det må jo ha vært fælt. Det skal sies at jeg har fått et mer balansert syn på dette etter hvert.

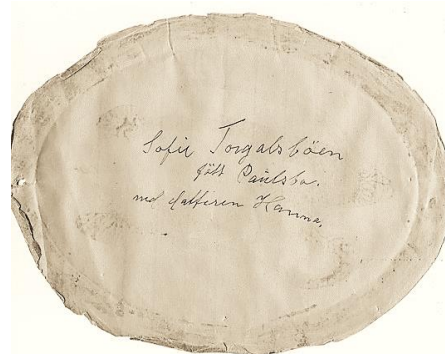
Hanna er den direkte årsak til at jeg begynte å interessere meg for slektsgransking. Asora, som jeg alltid har kalt for Tante, hadde noen gamle bilder på veggen.

Hanna på morens fang

Gravstøtten til Hanna er ved Idd kirke. Det er en granittstøtte med avkuttet topp. Dette symboliserer et avkortet liv. Av støtten går det fram at hun var født 5. mai 1868 og da var det enkelt å finne henne i kirkeboka. Hennes foreldre var gårdbruker Hans Hansen Torgalsbøen og Marte Sofie Mathisdatter. Torgalsbøen ligger nesten ved enden av Ørsveien i tidligere Idd kommune,

nå Halden. Marte Sofie ble bare kalt Sofie. Det går fram av baksiden på bildet.

Der har Tante skrevet: «Sofie Torgalsbøen født Paulsbo med datteren Hanna.» Godt tenkt å gi oss disse opplysningene, Tante.

Sofie var mer enn 20 år yngre enn mannen Hans. Hans var ifølge kirkeboken 43½ år og Sofie 22. Hans hadde gård og det begynte kanskje å haste med å skaffe seg en arving. Arvingen ble ei jente og på bilde av Hanna og Sofie ser det ut til at Hanna er omtrent ett år, eller kanskje litt eldre. Hun har fått sko eller støvler som ser brukte ut, men de kan jo være arvet. Men hvorfor var ikke Hans med til fotografen? Hans døde bare et par dager etter Hannas ett års fødselsdag. I

kirkeboken finnes den triste dødsårsaken: *Forkortede sit liv ved Hænging. Var i den sidste tid meget sindsyg.* Dette må ha vært en tung bær å leve med for familien på Torgalsbøen. Det har aldri vært snakket om i min familie. Jeg har hørt mye om Hanna, men aldri noe om hennes far.

Hanna, bildet fargelagt gjennom MyHeritage (se tips på side 10)

Hannas farmor og farfar bodde på føderådsvilkår på Torgalsbøen. Sofie var 24 år, satt i uskiftet bo og hadde ansvar for gård og hus. Det finnes et bilde av Hanna og farmor Anne Iversdatter Brække. På gamle bilder ser jo de fleste strenge ut og Anne virker som en myndig dame.

I 1873 har mor Sofie fått en frier. Hun er gravid og det begynner å haste med å bli gift. Og da kan hun ikke lenger sitte i uskiftet bo. Fra skifterettens protokoll står det følgende å lese, med ganske vanskelig håndskrift:

«År 1873 den 5. desember blev skifteretten satt på Sorenskriverens Contor på Fridheim til fortsatt behandling av skifte efter Hans Hansen Torgalsbøen, betjent av Sorenskriveren i overvær av undertegnede vidner. Møtte Enken samt Værgen (Iver Johnsen Brække) og Fogdens oppnævnte lagrettemænd til at takstere stervbogaarden.

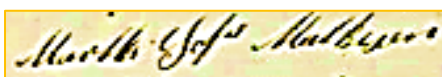
Taksten ble til sammen for Indmarken, Utmarken Skouen og Husene: 4 700 spd med fratrækk av føderåd 200 spd.

Avgjørelse:

Efter nogen Ventilasjon blev Enken og Værgen således forenede at den første (altså Sofie) får Gaarden udlagt for 4 500 spd og overtager det i oppgaven anførte indbo og fordringer mot at tilsvare gjelden. Den anmeldte favneveden bliver udenfor skiftet.»

Hanna er fem år og arver 4.500 spd. Det er ca. 18.000 kroner hvis vi regner ca. 4 kroner for en speciedaler.

I skifteprotokollen finnes underskriften til min tippoldemor.

Ifølge folketellingen fra 1875 bor farmor Anne og farfar Hans fremdeles på Torgalsbøen. Men folketellingen viser også noe annet: Sofie har giftet seg igjen. Det skjedde bare en uke etter møtet i skifteretten. Den nye mannen heter Ole Olsen og er født i Sverige i 1851. Han er altså

Hanna med farmor Anne

seks år yngre enn Sofie som er født i 1845.

Hanna fikk en bror, Martin Ludvig, 13. februar 1874 og Olaf Harald i 1875. Senere kom ytterligere tre småsøsken: Olga Tomine født 1878, Anton Fridtjof født 1880 og Berte Susanne født i 1882.

I mellomtiden i 1878 da Hanna var 10 år døde både hennes mormor Marte Svendsdatter og

hennes farmor Anne Iversdatter med to måneders mellomrom.

Da den minste søsteren ble døpt 1882 var Hanna fadder. Hun var nesten 14 år og bodde hos snekker Johannes Andersen på Limoen som er like ved Torgalsbøen. På denne tiden gikk det en difteriepidemi på Idd. Mor Sofie som antagelig ikke hadde kommet seg helt etter siste fødsel et par måneder tidligere, ble syk og døde 19. april 1882.

Flere av naboene og Hannas tante Olava døde også av difteri på denne tiden. Fra å være født inn i tilsynelatende trygge omgivelser er Hanna nå foreldreløs og skal begynne konfirmasjonsforberedelser. Hun ble konfirmert i Idd kirke 8. oktober 1882. Da bodde hun på Heier gård på Idd. Avstanden til kirken har blitt mye kortere. En uke etter konfirmasjonen hennes, døde broren Olaf Harald av difteri. Han ble åtte år.

Etter morens død var det registreringsforretning og ny takst på Torgalsbøen. På denne tiden eide familien også gården Ånerød. Dette skiftet fører til at Hanna arver verdier tilsvarende 1.200 kroner etter sin mor.

I folketelling for Fredrikshald fra 1885 finner vi en ung dame som heter Hanna Torgalsbøn født 1862 i Ide kommune. Det er ganske sikkert «min» Hanna selv om fødselsåret er seks år feil. Huset hun bor i eies av Halvor Graasten, som er sjømann. Det er mange leieboere i huset. I folketellingen er huset oppgitt å ha Mno (Matrikelnummer) 518 og Lno (Løpenummer) 454. Så vidt jeg har klart å finne ut lå dette huset i området der Nedre Bankegaten i Halden er nå. Da hadde hun hvert fall gangavstand til Schlyttergården der hun jobbet i huset. Schlyttergården var et standsmessig hus som tilhørte grosserer Schlytter. Det lå på hjørnet av Adelgaten og Peder Colbjørnsens gate.

I denne perioden var min oldefar Hans forlagt i Fredriksten festning. Han «lå i Festningen», som han selv uttrykte det. Hanna og Hans kjente hverandre fra før. De var oppvokst en liten times gange fra hverandre og var dessuten tremenninger. De ble antagelig kjærrester ganske snart etter at Hanna flyttet til byen.

Mange år etter, i forbindelse med 50-årsdagen for bryllupet mellom Hanna og Hans, skrev Hans et brev til Asora og Harald, altså min farfar og søsteren hans. Der forteller han om Hanna, hvordan de fikk hverandre og hvordan Hanna døde. Slike historier er gull verdt for familien i ettertid, i hvert fall for oss som er interessert i slekt.

Men vi ser tilbake til 1880-årene. Hanna var etter forholdene en rik ung dame, og da familien forsto at forholdet til Hans ble litt mer alvorlig, ble det satt inn tiltak. Hans kom fra Gullund, en liten gård som ikke var stort mer enn en husmannsplass og Hannas familie kunne tenke seg et bedre gifte for Hanna. Det ble derfor ordnet slik at Hanna skulle flytte til en onkel på Idd med en sønn i passende alder. Det ble altså lagt til rette for at hun skulle gifte seg med fetteren sin. Hans fikk brev fra Hanna hvor hun avsluttet deres «faste følge». Hanna ble forlovet med sin fetter. Et forsøk på et arrangert ekteskap, ville vi sagt i våre dager.

Etter tre måneder forsto Hanna at forlovelsen var en feiltagelse, slo opp med fetteren og flyttet ut. Så skrev hun til Hans på fødselsdagen hans, 9. mai, og fortalte hvordan det lå an, og Hans ville gjerne ha henne tilbake. De forlovet seg i november 1886 og giftet seg 13. januar 1887. Da var Hanna snaue 19 år og Hans 24. Bryllupet ble holdt på Torgalsbøen og skal ha vart i tre dager til ende. De flyttet inn på gården Berger på Idd som de hadde kjøpt rett før jul. Hannas arv kom nok godt med i den forbindelse.

I juli 1887 fødte Hanna en dødfødt sønn. Den 2. april 1889 ble datteren Astrid Sofie født. Hun ble tatt med til fotografen,

antagelig før hun var året gammel. Bildet at henne er det eneste som finnes. Hun døde av skarlagensfeber da hun var tre år.

Astrid Sofie

Da Hilda Asora ble født to år etter, hadde foreldrene kjøpt gården Stumberg som var nærmeste nabo til Berger, og flyttet dit. Asora giftet seg med Jens Weel og de drev gården Amundrød i Onsøy hvor jeg også vokste opp. Jens Weel var broren til farmor og Asora var søsteren til farfar. Hanna og Hans fikk sønnen Harald Ingvald (farfar) i 1893.

I august 1895 var Hanna høygravid. Den 24. august 1895 var Hanna og Hans i selskap hos tollbetjent Knudsen i Halden. Hans har selv fått nedtegnet dramaet på Stumberg den 25. og 26. august 1895: *Morgenen etter følte Hanna seg syk og jeg sendte bud på jordmor. Hanna hadde imidlertid fått livmorkrampe og de måtte hente doktor Haugland. Han våget ikke å være alene med henne og hentet en lege til.*

Hun ble bedøvet og barnet ble tatt ut. Men hun var så sterkt bedøvet at hun ikke våknet mer. Hun var død. Barnet, en gutt, døde også.

Dagen etter sto denne døds-annonsen i Smaalenenes Amtstidende:

Her kunne din anes historie stå!

Send gjerne historien om en av dine forfedre til redaktør Margaret H. Strand. Legg ved noen bilder.

Forslag til emner:

- Historien om min oldefar/oldemor
- Hvordan krigen påvirket min familie
- Hvordan jeg sporet opp en ane som «forsvant»
- Hvordan det var å vokse opp i ... på 50-tallet
- Mine forfedre kom fra Sverige til Østfold

«Jeg kan jo ikke skrive» - kanskje det, men du kan jo fortelle en historie!

Redaksjonen hjelper gjerne til med utforming, skanning av bilder, og annet slik at din historie kan være med i Østfold-slekt.

Ta kontakt med redaksjonen!

marstrand47@gmail.com

Tlf: 456 12 301

STØTT OSS MED DIN GRASROTANDEL!

Grasrotandelen gir deg som spiller hos Norsk Tipping mulighet til å bestemme hvem som skal motta noe av overskuddet til Norsk Tipping. Hver gang du spiller går inntil 7 prosent av din spillinnsats til den grasrotmottakeren du velger – uten at det går utover din innsats, premie eller vinningsjans. Vi oppfordrer deg til å støtte oss i SLEKT OG DATA ØSTFOLD

Bli Grasrotgiver i dag! Du kan bli grasrotgiver i alle Norsk Tippings kanaler eller ved å sende SMS «Grasrotandelen 993536431» til 2020

Slektsgranskertips

Fargebilder

Gamle svart-hvitt bilder og sepia-fargede bilder kan nå konverteres til fargebilder ved hjelp av et program (*DeOldify*) lagt ut på My Heritage sine nettsider.

«**Fargelegg familiebildene dine**» er overskriften (eller «*Colorize your family photos*» hvis du bruker den engelske versjonen av My Heritage). Man laster opp et bilde fra harddisken sin (eller helt enkelt drar det over i rammen), og på noen sekunder har man et realistisk fargebilde.

Her er et eksempel av et bilde jeg har konvertert:

Min morfar, som døde da jeg var kun to år gammel, og min mormor.

Men vil legge til en liten advarsel. Jeg brukte denne funksjonen til å fargelegge noen bilder jeg skulle bruke i artikler i *Østfoldslekt*. Jeg fikk da epostmelding om at jeg hadde tilføyd et bilde til Albumet «Family Photos» (slektsbilder), og ser der at disse bildene er blitt lagt til en mappe i *MyHeritage* tilknyttet min konto der, noe jeg ikke var klar over på forhånd.

Jeg måtte da bruke tid på å fjerne bildene som ikke hørte hjemme i denne mappen, som bare skulle ha inneholdt bilder tilknyttet min egen slekt.

«Klipp og lim»

Jeg er en utålmodig slektsgransker og elsker snarveier. Og jeg liker å samle opplysninger fra folketellinger i notatfeltet til den aktuelle personen i mitt slektsprogram. Da er det raskt å gå tilbake og sjekke fakta.

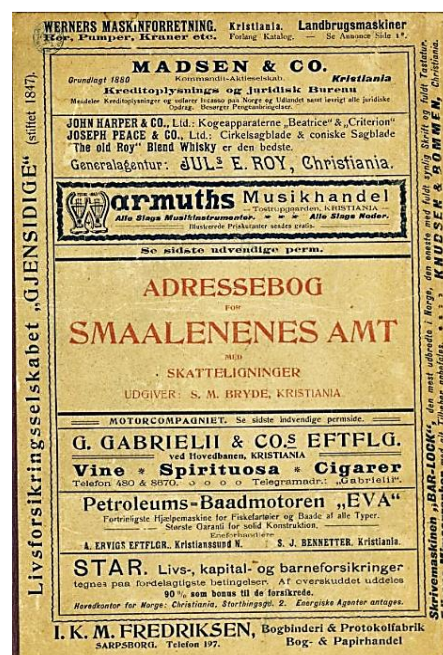
Jeg har derfor ergret meg over Digitalarkivets oppsett til folketellinger, som kommer i tabellformat, og når jeg prøver å «klippe og lime» opplysningene inn i notatfeltet, kommer det som en ti meter lang remse med en linje til hvert punkt.

Derfor bruker jeg gjerne folketellinger fra Registreringsentralen for historiske data <www.rhd.uit.no>, som egner seg bra til å klippe og lime inn i et dokument (til en slektshistorie eller en artikkel, f.eks.) eller i notatfeltet i et slektsprogram.

OBS! RHD har ikke 1801-tellingen, og i enkelte tilfeller finner man flere detaljer i Digitalarkivets utgave av folketellingene, så det er nok verdt å ta en titt der også.

Adressebøker i NB

Takket være en epost fra Hugo Hansen i Moss Historielags slektsgranskergruppe, ble jeg oppmerksom på at det finnes en del adressebøker for Østfold som er skannet og lagt ut på Nasjonalbibliotekets hjemmeside <nb.no>.

Så langt jeg har kunnet bringe på det rene, finnes disse for 1904, 1911/12, og fra 1937 til og med 1967 (enkelte av disse dekker en to-årsperiode). For de to første, må man søke etter «*Adressebog for Smaalenenes Amt*» mens søkekriteriet for de resterende er: «*Adressebok for Østfold Fylke*», og de finnes i kategorien *Tidsskrifter*.

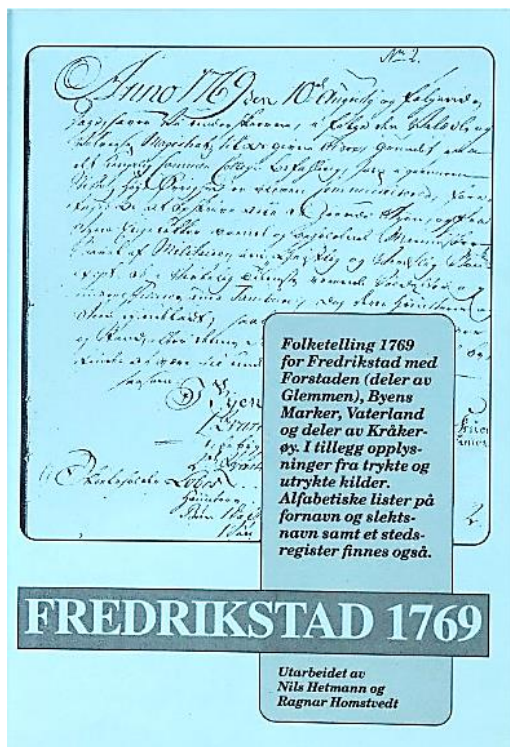
Har du oppdaget noe nytt i det siste?
Del din erfaring med andre!

Send dine tips til redaksjonen: marstrand47@gmail.com

Lokale kilder fra Østfold

Ny spalte: Redaksjonen tar gjerne imot tips om nyttige kilder fra Østfold som ikke er lagt ut på Digitalarkivet, og hvor vi kan finne dem. Noen av disse finnes kanskje i din bokhylle eller på din harddisk, på et bibliotek, arkiv eller i ditt lokale historielag, andre finnes kanskje på en hjemmeside.

Folketelling 1769 for Fredrikstad

Størstedelen av folketellingen for 1769 er numerisk, dvs. at den ikke har personlister (slik som såkalte nominative tellinger). Det finnes imidlertid personlister for enkelte steder i landet, Bergen, samt deler av Trøndelag og Nordland. Noen av disse er lagt ut på Digitalarkivet. Men av grunner jeg ikke kjenner til er 1769-tellingen for Fredrikstad,

som også er nominativ, ikke lagt ut på Digitalarkivet ennå. Denne folketellingen finnes imidlertid i papirutgave, transkribert av Nils Hetmann og Ragnar Homstvedt, og utgitt i 1995. Dette verket inneholder mye mer enn de opprinnelige navnelistene, da disse ildsjelene har nedlagt et stort arbeid ved å tilføye personopplysninger fra kirkebøker,

Innholdsfortegnelse

	Side
Forord	5
Byen	Fra nr. 0001
Utenfor byen	0327
Knolden	0327
Berglund	0336
Sundby	0347
Ulvekier	0367
Myhra	0380
Rachestad	0348
Løgeberg	0421
Fra 1746 var 3 Løkeberggårder innlemmet i Fredrikstad.(Bc).	
Huusebye	0426
Fra 1746 var 2 Huusebygårder innlemmet i Fredrikstad.(Bc).	
Narnte	0457
Nabbetorp	0461
Militære	0475
Forstaden, søndre del	0589
Kråkerøy	0745
Forstaden, nordre del	0812
Vaterland	1158
Fornavnregister	93
Familie og gårdsnavnsregister	119
Stedsnavnregister	131

skifteprotokoller og andre kilder fra den tiden, og fremstår derfor som en rik kilde for den som har aner i Fredrikstad i annen halvdel av 1700-tallet.

Papirutgaven av 1769-tellingen for Fredrikstad er skannet og lagt ut i Nasjonalbibliotekets online samling av digitaliserte kilder, og er fritt tilgjengelig for norske IP-adresser.

Datahjørnet

Hjelp – PCen min starter ikke og sikkerhetskopien min er gammel!!

Datamaskiner er ikke det mest robuste utstyret vi har og før eller siden vil de feile. Heldigvis skjer det ganske sjelden, men når det først skjer, er det gjerne data vi gjerne skulle hatt tak i.

Vi kan dele maskinen in i flere komponenter:

- Skjerm
- Strømforsyning
- Internminne
- Hovedenhet
- Datalagring

Feil på en av disse komponentene vil føre til at maskinen ikke vil spille på lag. Feil på strømforsyning er lett å fikse hvis dette er en egen enhet slik det vil være på bærbare maskiner. Tilsvarende kan man lett bytte skjerm hvis det er en egen enhet.

Hvis maskinen ikke er ganske ny, vil man kjøpe ny for å komme videre. Poenget i denne sammenhengen er at vanligvis kan data hentes ut fra datalagrings-enheten som stort sett er det som kalles en disk. Dataverksteder og ivrige amatører kan montere ut selve disken og koble den til en annen maskin ved hjelp av spesielt utstyr. På den måten kan innholdet leses på samme måte som fra andre eksterne disk. *Slekt og Data* kan være behjelpelig med dette som en del av medlemsfordelene.

Vi kan selvfølgelig ikke garantere at ikke selve disken er ødelagt, men statistisk sett vil mulighetene være gode. Oddsene er ikke fullt så gode hvis maskinen har falt i gulvet.

Koble skjerm til PCen

Det er mulig å koble alle eksterne skjerm til de fleste bærbare PCer. Dessverre er det mange varianter av kontakter både på PCen og på skjermene og selvfølgelig må dette passe sammen. Det må også brukes en kabel som passer.

Tidligere var VGA-kontakt det vanlige. Den ser ut som en «D» med 15 pinner/kontakter. På nyere maskiner har HDMI overtatt. Den er flatere, men minner fortsatt litt om en «D».

Det finnes mange andre som er mindre utbredt og det vil føre for langt å beskrive alle. Det finnes overganger fra og til de fleste varianter.

I denne sammenhengen skal vi ta med et par tips:

- Det finnes dessverre gode og dårlige HDMI-kabler. De kan virke noen steder, men ikke overalt. Det har med oppløsningen på bildet å gjøre.

*av Henning Pytterud,
Slekt og Data Østfold*

- Hvis du kobler en ny PC til en gammel skjerm eller projektor kan det være at skjermen eller projektoren ikke henger med på hastigheten fra PCen.
- Når du kobler til skjermen, vil PCen vanligvis oppdage det og sende bilde ut. Noen ganger må du hjelpe til. Trykk *Windows*-tasten og «P» samtidig. Da får du en meny der du kan velge hvordan skjermene skal kombineres.
- HDMI-utgangen kan takle lyd og dermed får du en ekstra lydenhet på maskinen. Hvis maskinen tror at det er greit å sende lyd til HDMI, vil den gjøre det. Det er greit på en ekstern TV, men kan forvirre på en projektor.

Standardprogram for visning av bilder i Windows

Jeg har irritert meg over at Microsoft har byttet ut programmet for visning av bilder. Dette har skjedd stille og umerkelig uten noe bevisst valg. Jeg satte pris på funksjonene i det gamle programmet og det var særlig tre ting som jeg savnet.

- Det nye programmet er tregere enn det gamle
- I det nye programmet måtte man zoome ved å velge i en meny, mens i det gamle kunne man rulle på hjulet i musa.
- Det gamle programmet hadde funksjoner for å rotere bildene lett tilgjengelig på en liten meny nederst.

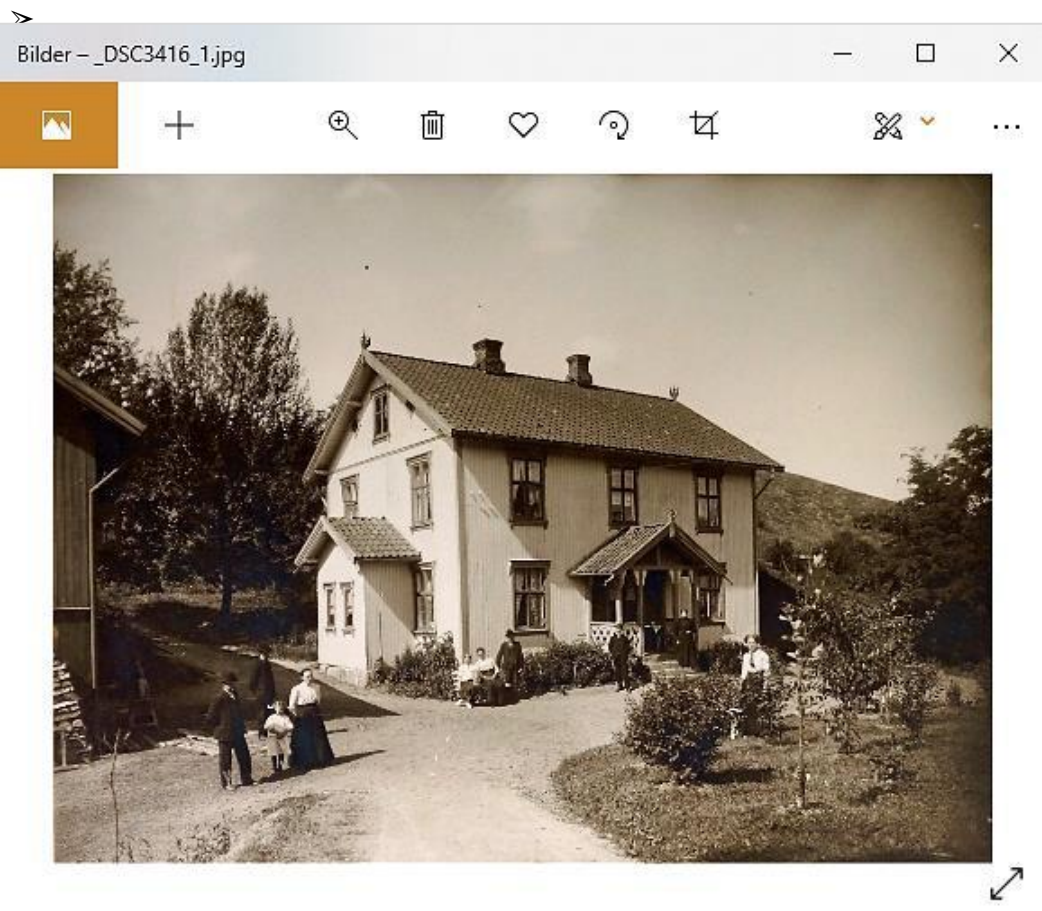
Det skulle vise seg at det nye programmet har funksjoner som oppveier for mine savn.

Det er «etternavnet» på filene som forteller Windows hvilket program som skal behandle filen når vi dobbeltklikker på den. Vi kan derfor ha forskjellige program for *jpg*, *tiff* og andre, men jeg vil her bruke *jpg* som eksempel. Du kan endre hvilke program som er knyttet til de forskjellige «etternavnene» i kontrollpanelet.

Klikk «Start» og velg tannhjulet eller tast Windows-tasten pluss «I». Velg «apper» og «standardapper» og «velg standardapper etter filtype».

Man kan også overstyre standard ved å høyreklikke og velge «Åpne i». I den menyen du da får vises alle program som kan behandle filen eller bildet i denne sammenheng. Det kan være mange program å velge i. Det gamle programmet jeg savnet dukker opp som «Windows bildevisning» hvis det er installert. Har du en ny maskin, vil du ikke finne det. Det nye programmet heter bare «Bilder».

Under menyen over bildet finner jeg igjen de funksjonene jeg savnet og mye mer. Hvis du klikker forstørrelsesglasset får du opp mulighet for å zoome inn og ut. Bildet kan slettes ved å klikke på søppelbøtta og du kan merke det som favorittbilde med hjertet. Den runde pila roterer bildet, men bare en vei. Skal du rotere mot venstre, må du rotere tre ganger mot høyre.

Neste ikon er for beskæring av bildet og de to blyantene i kors og de tre prikkene skjuler nyttige funksjoner som ikke fantes i mitt gamle favorittprogram.

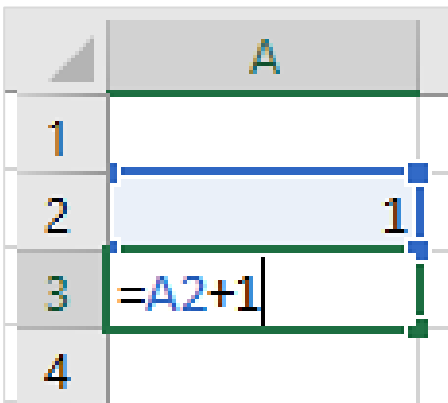
Her finnes funksjoner for å søke på nettet med bildet, det vil si lete etter bilde med samme motiv på nettet. Du kan korrigere lys og farge, enten via justeringer eller via justerbare filter. Funksjonene her gjør at du kan klare deg uten et mer omfattende bildeprogram i mange tilfeller.

Lage en tallrekke i Excel

Noen ganger trenger vi en tallrekke i et regneark. I enkleste variant er det tall fra en og oppover ovenfra og nedover eller fra venstre mot høyre på en rad. Det er minst to måter å gjøre dette på og da ser vi bort fra den enkleste som er å skrive tallene manuelt.

Med formler

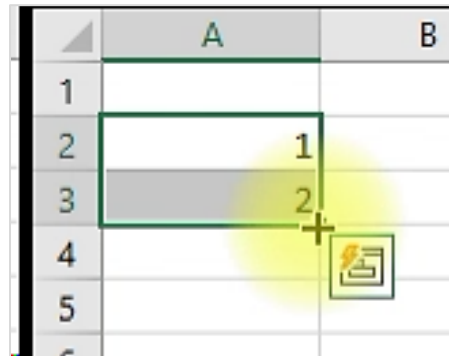
Skriv inn første tall i rekken i første rute, la oss si rute A2. I neste rute (A3) legger vi formelen «=A2+1». Deretter kan vi kopiere innholdet i rute A3 nedover så langt vi ønsker. Ved å endre rute

	A
1	
2	1
3	=A2+1
4	

A2 kan vi endre hele rekka til å starte med et annet tall.

Automatisk tallrekke

	A	B
1		
2	1	
3	2	
4		
5		

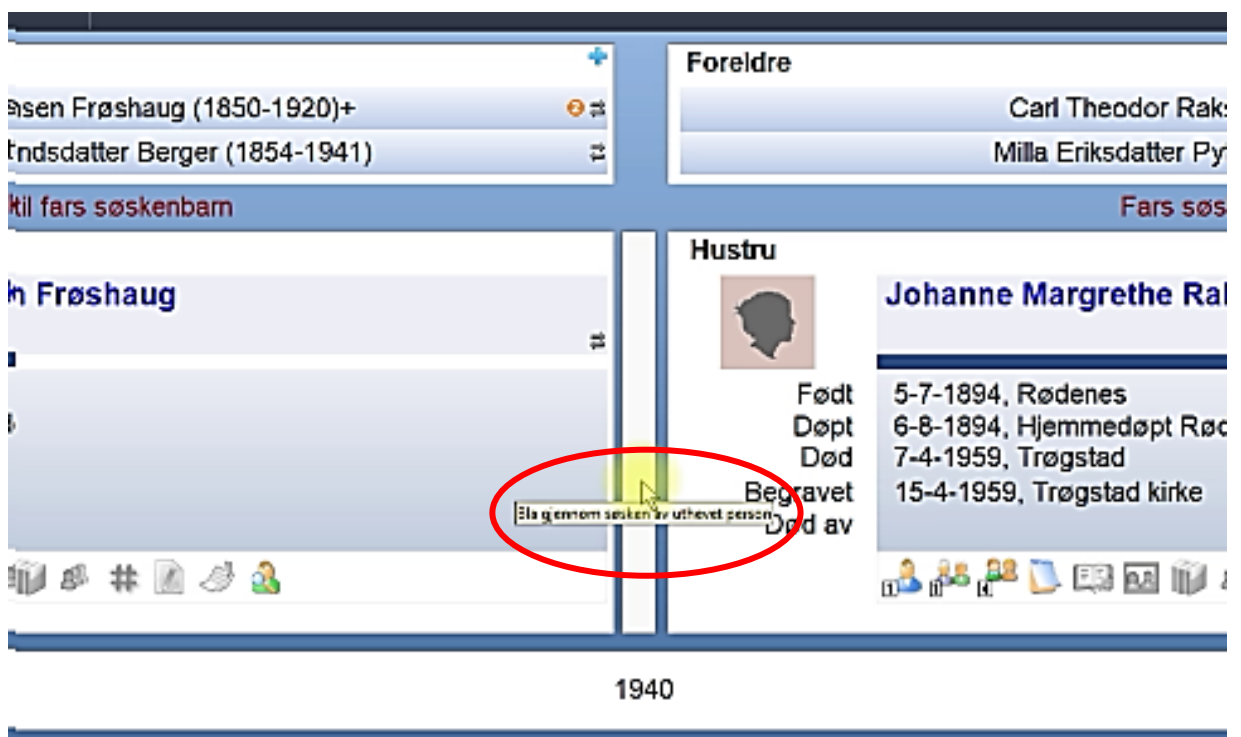
Hva som skal være første tall i rekken og intervall kan vi selvfølgelig velge. I eksemplet her starter vi på en med intervall én. Skriv inn tallet én i første rute (A2) og tallet to i ruten under (A3). Velg de to rutene med musa. Da får du en ramme rundt med en liten prikk i nederste høyre hjørne som du kan ta tak i med musa og trekke nedover. Resultatet her er det samme som å skrive inn hver enkelt verdi manuelt og det er ingen formler involvert.

Excel vil forsøke å «gjette» hva som er hensikten i en slik operasjon. Det vil si at dette kan virke om det ikke er rene tall i rutene og det vil virke med datoer.

Nyttige snarveier i Legacy

Når du bruker familiefanen i Legacy er det et par snarveier som er vanskelige å finne. Hvis du flytter markøren til området mellom ektefellene, får du opp et hvitt felt. Ved å klikke på dette feltet kan du bla gjennom søskenflokken til ektemannen eller hustruen avhengig av hvem av dem som er markert.

På samme måte kommer det opp et hvitt felt til venstre for ektemannen som du kan klikke på for å bla gjennom alle ekteskap som er registrert på ektemannen. Du finner et tilsvarende felt til høyre for hustruen der du kan bla gjennom alle ektemenn hustruen har hatt.

The screenshot shows the Legacy genealogy software interface. The main window displays a family tree for Carl Theodor Rak. The interface is divided into several sections:

- Foreldre (Parents):** Carl Theodor Rak and Milla Eriksdatter Py.
- Hustru (Wife):** Johanne Margrethe Rak. Her details are: Født 5-7-1894, Rødenes; Døpt 6-8-1894, Hjemmedøpt Rø; Død 7-4-1959, Trøgstad; Begravet 15-4-1959, Trøgstad kirke.
- Family Members:** A list of children and other relatives, including "Eisen Frøshaug (1850-1920)+", "Tndsdatter Berger (1854-1941)", and "Eisen Frøshaug".
- Navigation:** A red circle highlights a button labeled "Ela gjennom søsken av uthevet person" (Go through siblings of selected person).
- Year:** The year 1940 is displayed at the bottom.

Legacy

Feieren fra Hærland

Innledning

Tidlig i 2006 fikk jeg en forespørsel, gjennom en felles bekjent, fra en amerikaner om hjelp til å finne slekt fra Østfold. George var selv født i Oslo, men emigrerte allerede som syvåring til Canada med sine foreldre og videre derfra i ungdomstiden til USA. Han visste en del om farsslekten og hadde kontakt med slektninger i Akershus, men på grunn av spesielle omstendigheter visste han ikke så mye om sin mors slekt.

Hans mor, Aslaug, var født i Oslo i 1913, men begge hennes foreldre var opprinnelig fra Eidsberg.

Aslaug ble i ung alder døv og svaksynt som resultat av skarlagensfeber. Hun var bare 13 år da moren, Anna, ble hentet av ambulanse til Ullevål sykehus, og døde der av «svulst i maven». Aslaug ble sendt til døveskolen i Hamar. Hun ble senere gift med en fyrbøter i Oslo. Han var også døv, og dette modige paret forlot hovedstaden kort tid etter krigen og tok fatt på et nytt liv i Nord-Amerika.

Etter at Aslaug reiste til Hamar, ble det ikke så mye kontakt med familien i Eidsberg, men hun kunne huske besøk hos sin tante Mina Aas, som var ugift og arbeidet som pleierske i Eidsberg. På sine eldre dager fortalte Aslaug sin sønn det hun kunne huske om oppveksten og om sommerbesøkene til familien i Hærland. Aslaug hadde en bror Sverre i Oslo, og han og hans hustru, Randi Gunvor Strøm, fikk to sønner. Men vår amerikanske venn kjente ikke til noen etterkommere av disse.

av Margaret H. Strand,
Slekt og Data Østfold

- Tellingsår: **1900**
- Kommune: **Eidsberg**
- Kommunenummer: **0125**
- Navn på bosted: **Delingsrud**

Navn	Familie-stilling	Sivil-stand	Yrke	Fødselsår	Fødested
Anton Pedersen	hf	g	Arbeider	1834	Røken Bu
Stine Andreasdatter	hm	g	Kone	1822	Sverige
Mina Aas	d	ug	Datter	1872	Eidsberg Sm

Fra Registreringsentralen for Historiske Data, www.rhd.uit.no

Kirkebøker og folketellinger ga meg nødvendig bakgrunn om slekten, som jeg kunne dele med George. Han kontaktet også Eidsberg Historielag, og da han kom på besøk til Norge sommeren 2006, fikk han og jeg omvisning i Hærland av en slektsforsker, Øivind Larsen, samt en bygdehistoriker fra historielaget. Noen dager senere dro vi til Töcksfors, der Georges oldemor kom fra, og

en svensk hobbyslektsforsker viste oss omkring på Töcksfors bruk. Takket være disse, og gårdsfolk fra Delingsrud, som alle villig ga av sin tid, opplevde vår amerikanske venn og jeg to minneverdige dager da slekts historie ble levendegjort.

Jeg har siden holdt kontakt med George, som nå bor i Las Vegas. Hans datter og sviger-

sønn har etter hvert blitt interessert i slekts historie og i hennes norske røtter.

Det er i løpet av årene blitt flere kilder tilgjengelige på nettet, både norske og svenske, så jeg har kunnet finne flere opplysninger å dele med Georges familie, og der ved også noen flere fakta å supplere min opprinnelige artikkel med.

Feierens opphav

1900-folketellingen for Eidsberg oppga Johan Anton Petersens fødested som Røyken i Buskerud, og hans fødselsår som 1834. (1910-tellingen, som ga mer nøyaktige opplysninger, var ikke frigitt da vi begynte å jobbe med dette i 2006.)

Men Øivind Larsen i Eidsberg hadde funnet en fødsel med riktig farsnavn (farens navn hadde stått i vielsesprotokollen) i Skiptvet, årstallet stemte ikke med alderen oppgitt i 1900, men magesfølelsen sa dette var riktig lenge før jeg fant bevis. Det tok en del leting i inn- og utflyttingsprotokoller før jeg kunne fastslå at Johan Antons far, Peter Pedersen, opprinnelig fra gården Strand i Skiptvet, hadde flyttet til Eidsberg og tilbake minst en gang, og i 1855 fra Maalen i Skiptvet til gården Guthersrud i Røyken. Hans første hustru, Maria Svendsdatter, moren til Johan Anton, døde i 1850 på Himmerige plads i Eidsberg, kun 32 år gammel. Dødsårsaken var oppgitt som *Hævelser i Underlivet*. Hun etterlot Johan Anton på syv år og en datter, Karen Oline, på fire.

Peder Pedersen hadde giftet seg igjen halvannet år senere. Det er usikkert om den tolvårige Johan Anton ble med da faren og stemoren dro til Buskerud i januar 1855. Det vi vet sikkert er at Peder døde i Røyken i juni 1857 og at kirkeboka viser at Johan Anton ble konfirmert i Skiptvet i oktober samme året. Det er foreløpig uklart hvor den unge mannen befant seg i 1865, men han giftet seg med sin Stina i Hærland kirke i 1867.

Feierens far, Peter Pedersen, var sønn av Peder Mogensen på

Kulturminneregistrering foretatt av Eidsberg Historielag beskriver Feieråsen slik:

Lok. nr. 1250017 Feieråsen

KMtype: Husmannsplass; Vern: Ikke fredet lokalt kulturminne

Beskrivelse: *Plassen ligger like nord for Skinnerud, og huset brant ned til grunnen uten at noe ble reddet. Feieråsen er ikke nevnt i noen av folketellingene, men vi vet at feieren Anton Ås bodde her med sin familie under brannen. I feierens tid foregikk en viss kulturell aktivitet på stedet. Han brukte å si at: "Jeg kan ikke preke, men bønn gjør jeg så det knaker." Anton spilte gitar og sang viser.*

Ett av hans glansnumre var "Haldis' kjærlighetsgallopade". Ellers fremførte han med stor innlevelse "Slaget ved Port Arthur".

Kommentar fra en tilhører: "Je syns je hørte døm skaut." Hardt skal det også ha gått utover strengene når han framførte "Paven inntar Rom".

Brannen var dramatisk. Kona Stina var svensk og hun fortalte om brannen slik: "Det knitra ock knatra, ock det risla ock rasla, sild-dunken ock flæskstumpen ock stoppkleden (lappeteppet) jag fick från Sverige alt brænde up."

Anton skaffet seg tomt og satte opp et nytt hus som må ha ligget i sørvestre hjørne av rundkjøringa ved Svenneby (2003). Dette huset ble kalt Delingsrud, på kart nr. 101 og i 1891 er det gjort opptegnelser om dette stedet slik at vi får vite litt om familien: Gårdbruker og feier Johan Anton Pettersen er født i 1843 på Moane i Skiptvedt. Kona kalles Stina Andreassen og er født i Sverige i 1834. Sønnen Peter Sigvardt er født i 1869 på Åsen (Feieråsen), datteren Mina Antonette er født 1872 på Åsen, og sønnen Karl Julius er født 1875 også på Åsen. Ettersom vi leser at datteren Anna Sofie er født på Delingsrud i 1882, må en gå ut fra at den tragiske brannen fant sted en gang mellom 1875 og 1882. Det må ha vært i 1930 åra at ei småjente hadde en nifs opplevelse på Feieråsen. Hun skal ha sett ei svartkledd kone uten hode som hadde store problemer med å komme seg igjennom et le (ei grind). En omreisende forkynner fra Adventist-samfunnet ved navn Strømstad hadde en møteserie i grenda, det må ha vært i første av 1930 åra. Det fortelles i den sammenheng at det skal ha vært arrangert friluftsmøte på Feieråsen. Det kan knyttes sammenhenger mellom denne møtevirksomheten og dagens Adventistkirke på Mysen. Stedet har en flott utsikt. (Undrum 2005).

Etter størrelsen på muren å dømme mener grunneieren at huset kanskje bare har bestått av "to vinduer og kjøkken". I 1998 var her fin utsikt over Skinnerudtjern, men nå er det gjengrodd.

Befart og fotografert den 17. januar 2007 av Øivind Larsen.

Posisjonen er avlest med håndholdt GPS.

Litteratur Undrum, Kjell 2005. "Øst i kroken" - og litt vestover. Spredt stoff fra flere enn hundre husmannsplasser / kulturminner i Hærland. Upub. 61 s.

Strand i Skiptvet, og hans hustru Kirsti Gundersdatter. Peder den eldre var sønn av Mogens Pedersen og Marie Pedersdatter, også på Strand.

Feieråsen

Bostedet til Johan Anton og Stina, ifølge 1875-tellingen, var «Løken Vestre Skjenderbogen» (også kalt Skinnerbogen). Feieråsen lå bare et kort stykke derfra, så det er mulig det faktisk er snakk om samme stedet. Feieråsen var ikke mer enn et lite hus i skråningen over Skinnerudtjernet, med en rydning i skogen til poteter og kjøkkenhage, knapt plass nok til ei ku. Her ble parets første tre barn, Peter Sigvard, Mina Anthonette og Carl Julius født.

George på oldeforeldrenes hjem plass. Eidsberg Historielag har satt opp et lite skilt ved Feieråsen.

Ironisk nok brant huset på Feieråsen ned — brannårsaken kjenner vi ikke, men en kan lure på om feieren feide for egen pipe! Ifølge gårdskona Ragnhild Haugerud fra Nes, ble det fortalt i bygda at Stina skal ha vært så lei seg for fleskestampen, og for lappeteppet sitt fra Sverige som begge gikk tapt under brannen.

Ved Feieråsen — George, som snakker forbausende godt norsk, noterer ivrig det som blir fortalt

Enkemannen Johan Anton Petersen Aas foran feierstua på Delingsrud i Hærland i 1911 sammen med døtrene Anna og Mina. Bildet ble utgitt i en lokalhistorisk kalender, og originalen tilhørte Johanne Melleby, Mysen

Familien mistet alt. Kun noen steiner viser i dag hvor huset og potetkjelleren sto. Ragnhild og hennes to sønner tok seg fri fra arbeidet for å vise oss omkring på Feieråsen og fortalte det de visste om stedet og om feierens familie.

Delingsrud

Familien flyttet deretter til Delingsrud, der de bygget et lite hus like ved hovedveien til Sverige, der det skal ha vært skysstasjon frem til 1918. Siste barnet, datteren Anna Sofie Emilie, ble født der i 1882. Stina døde av hjertesvikt i 1907 og ble

begravd ved Hærland kirke. I dag er huset borte og der er rundkjøring for den nye E18.

Stor var vår amerikanske venns glede da han ble overrakt en skannet kopi av et fotografi av feierstua på Delingsrud, med feieren i flosshatt, omkranset av døtrene, dvs. bestemor Anna, oldefar Johan Anton, og «tante Mina» som han hadde hørt så mye om fra sin mor.

Feierens oldebarn ved Delingsrud

Jeg har ennå ikke funnet Johan Antons dødsfall. Om han ble i Mysenområdet eller flyttet til en av sine sønner i sine eldre dager er uklart.

Georges besteforeldre

Aslaugs mor, Anna Sofie Emilie Johansdatter Aas, hadde to barn med en gift mann, treskjæreren Johan Sigvart Johansen, også opprinnelig fra Eidsberg. Han hadde bodd i Oslo en stund, men 1910-tellingen viser at han var tilbake på hjemgården Smerkerud i Eidsberg med sin kone og barn, hos sine gamle foreldre. Men han hadde tydeligvis hyppige ærender i hovedstaden, der Anna jobbet som *Strygerske*, ifølge 1910-tellingen. Det ble fortalt i familien at Georges besteforeldrene drev et vaskeri i Oslo, men jeg har ikke funnet bevis for annet enn at Anna jobbet på et vaskeri. Sønnen Sverre ble født i Oslo i 1911, og Aslaug i 1913. Da Sverre Johan

Tilsvarende kulturminneregistrering av Delingsrud forteller følgende:

Delingsrud ble bygget av feieren Johan Anton Petersen (feier Ås) etter at huset på Feieråsen brant ned en gang i perioden 1875-1882. Her var hvilested for veifarende og salg av mat og drikke. Huset lå i sørvestre hjørne av rundkjøringa ved Svenneby (2003) I 1918 ble huset solgt til Anna Wilson og flyttet over på Tangens eiendom, dvs. til det nord-østre hjørne av nevnte rundkjøring. Flyttingen skulle foregå på dugnad, og Thorvald Moseby kunne fortelle at han var med i dugnads-gjengen. Men det var blitt en glipp i opplegget slik at det ikke var ordnet med hest og doning til flyttingen. Så måtte karene bære materialene fra den ene tomte til den andre. Etter at huset ble flytt til den nye tomte ble det på folkemunne kalt "Moskva". Feieren og hans familie må ha vært de eneste som bodde på Delingsrud. I 1891 ser familien slik ut: Gbr. og feier Johan Anton Petersen født 1843 på Moane i Skiptvedt; hans kone Stina Andreassen er født 1834 i Sverige. Sønnen Peter Sigvardt som er født på Åsen i 1869 er ansatt som snekkersvenn hos byggmester Bruun i Fredrikstad, og datteren Mina Antonette, som er født på Åsen i 1872, arbeider med hus/-kreaturstell. Sønnen Karl Julius er født på Åsen i 1875, og datteren Anna Sophie er født på Delingsrud i 1882. (Undrum 2005)

ble døpt i Paulus kirke, og da Aslaug ble døpt i Kampen kirke halvannet år senere, ble faren Johan Sigvart beskrevet som UGIFT. Det er ikke umulig at Anna ikke visste om hans kone og barn i Eidsberg. Men Johan Sigvarts mor var ett av vitnene i Aslaugs dåp, og siden svigerdatteren Gina, som opprinnelig var fra Rendalen i Hedmark, bodde hos henne ved Smerkerud den 1. desember 1910, må hun jo ha visst sannheten.

Anna døde i Oslo i 1924 av kreft. Aslaug var da 11 år og broren 12½. Som nevnt, kom Aslaug til døveskolen i Hamar. Hvem som tok seg av Sverre frem til han ble myndig vet jeg ikke, men han bodde i Oslo som voksen.

Annas søsken

Feier Johan Anton Petersen og hans hustru Stina Andreasdotter hadde fire barn, Peter Sigvard f. 1869, Mina Anthonette f. 1872,

Carl Julius f. 1875 og Anna Sofie Emilie f. 1882.

Dødsannonse fra Indre Smaalenenes Avis fredag 23. april 1948. Det står «Barna», et diplomatisk valg ettersom Johan Sigvart hadde barn innenfor og utenfor ekteskap?

Peter Sigvard og Carl Julius

Feierens to sønner flyttet ut av bygda. Eldste sønnen, Peter Sigvart, var snekker i Fredrikstad i 1900, med svensk hustru og fire barn. Han hadde vært «snekker-svend hos Bygmester Bruun i

Fredrikstad» i 1891. Konens familie hadde immigrert fra Arvika i Värmland til Sannikedal (eller Sandøkedal som det het den gang) i Kragerø-området da hun var liten. Familien bodde fortsatt i Vestre Fredrikstad i 1910. Carl Julius ble gift med Marie Hansen fra Fredrikstad, og jobbet som snekker i Oslo i 1900. Han ble skilt fra sin kone, og gift på nytt med Bertha Pauline Danielsen i 1913.

Mina Aas

Mina Aas flyttet til Oslo i 1893, men var tilbake hos foreldrene på Delingsrud innen 1900. Hun var husholderske hos faren i 1910, han var blitt enkemann tre år tidligere. Hans yrke var oppgitt i 1910 som «*Hvilested for vandrende, jordbruk*», så han ernærte seg ikke lenger som feier, men hadde et mindre fysisk krevende arbeid i sine eldre dager (han var da 67 år). Mina forble ugift og var i mange år pleierske på Bjørnstad. Huset der hun bodde står fremdeles, det ble utvidet på syttitallet og ble videre pusset opp for ca. 14 år siden.

Bjørnstad: Mina bodde i huset i forgrunnen og pleiet et par i huset bak

På slutten av 1930-tallet ble Mina Aas selv pleietrengende (det ble antydnet at hun kunne ha blitt senil eller sinnsyk) og fikk privat pleie en stund, men rundt sommeren 1940 ble damen som stelte for henne selv syk. Mina døde i 1942, og ble begravet i

Vestre Fredrikstad, og dette kan tyde på at hun bodde hos broren Peter Sigvart i sine siste leveår eller kom på sykehus i Fredrikstad.

Minas dødsannonse fra Indre Smaalenenes Avis, 4. nov. 1942

Stina Andreasdotters historie

Feierens hustru, Stina Andreasdotter, ble født i Töcksfors i 1835, som den uekte datter til tjenestepiken Anna Bryngelsdotter. Farens navn var ikke oppgitt i dåpsprotokollen i Töcksmark Kyrka, men ved vielsen i Hærland kirke i Eidsberg i 1867, oppga Stina farens navn og oppholdssted som «*Andreas, Østre Böhns*».

Ved hjelp av Per Nilsson i Töcksfors, kom vi frem til at faren med overveiende sannsynlighet var spikersmeden Andreas Petersson Grönberg. Andreas, som ble født i 1805, var av smedslekt, og kom med sine foreldre, Petter Grönberg og Stina Bäckman, fra Billingsfors bruk i Älvsborg. Han fikk to sønner med sin første hustru, Ellicka Pärsdotter, før hun døde i 1833 av *gastrisk nervefeber*; og innen han rakk å gifte seg med sin trolovede, Anna Larsdotter, i april 1835, fødte hun en datter, Stina, i januar. Piken på gården, Maria Bryngelsdotter fra Gillberga, ble også gravid mens Anna lå i barselseng, og i november samme året fødte

hun en datter. Mens den første Stina etter hvert fikk legitim status, fikk hennes halvsøster, også kalt Stina, en verre skjebne.

Ved bruk av *husförhörslängdar* på *Genline*-databasen (arbeidet ble gjort for ca. 14 år siden) kunne jeg følge vandringene til den *uäkta fattighjon* fra gård til gård. Moren Maria flyttet snart fra Töcksfors bruk til gården Östra Bön som lå like ved. Der var hun nedtegnet bland de *Inhyses utfattige*, og hun døde der da datteren var kun syv år gammel. Det foreldreløse fattiglemmet og tjenestepiken Stina flyttet deretter omkring fra gård til gård i Töcksmark sogn: Sanda, Skrädene, Öfra Hån og til slutt til Nedra Hån.

Töcksmark kyrka

Töcksmark sogn i Värmland var frem til 1917 anneks av Holmedal. Man vet ikke sikkert hvor lenge det har stått kirke i Töcksfors; man vet derimot at kirken ble ombygget på 1600-tallet og helrenoveret i 1819. En del av det gamle inventaret er bevart, bl.a. en altertavle og en døpefont.

Smeden Andreas fikk tilsammen tre døtre og tre sønner med sin andre hustru, i tillegg til de to sønnene fra første ekteskap, og vi får tro at de levde under relativt gode kår. Töcksfors bruk hadde sitt eget forråd og utsalg der de fikk kjøpe livets nødvendigheter. Spikersmeder var dyktige håndverkere, og vel ansett.

Andreas flyttet senere med noen av sine sønner og deres familier til Floda Bruk i Skallsjö, der han ble spikersmedformann. Han døde der av rødsot i 1853.

En hammer fra Töcksfors Bruk står sentralt i bygda i dag

I 1862 flyttet Stina Andreasdotter fra gården Nedra Hån i Töcksmark til Norge, og var først tjenestepike hos landhandler Michelsen på Rødenes. Innen 1865 var hun i Eidsberg, på gården Ørken i Hærland, ikke langt fra Feieråsen, og to år senere giftet hun seg med Johan Anton Petersen i Hærland kirke.

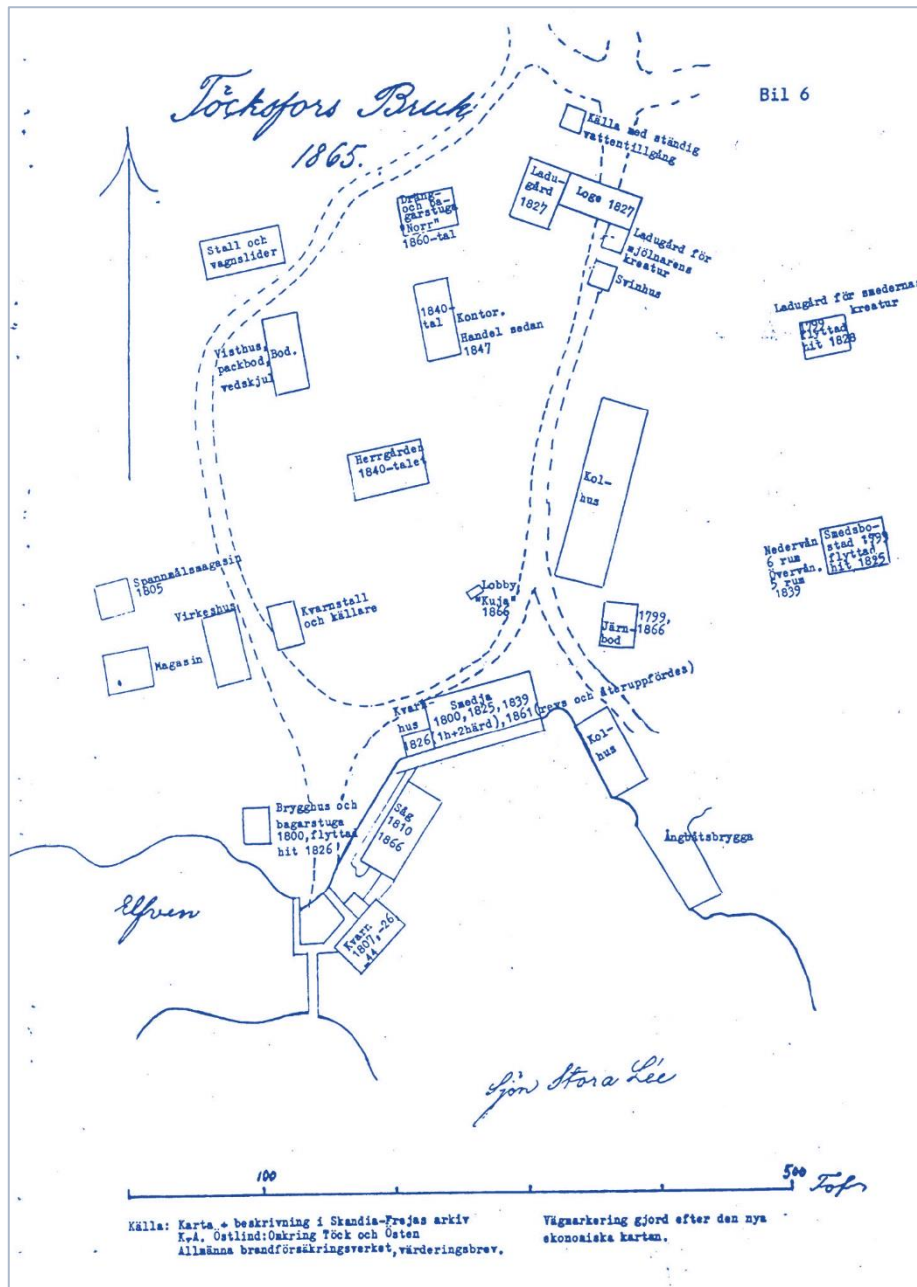

I tippoldefar Andreas Grönbergs fotspor, med Per Nilsson som guide.

Töcksfors Bruk

Töcksfors Bruk har forandret seg en del opp gjennom årene. Jernverket var i drift i 1797 med en kniphammer og to spikerhammere. Stangjernssmie kom til ca. tretti år senere.

På 1870-tallet ble jernverket nedlagt, og det ble bygget et tre-

sliperi i området og et lite kraftverk.

Flere bygninger fra Andreas Grönbergs tid sto fremdeles da vi var der i 2006, bl.a. herregården, bygget på 1840-tallet, med tilhørende kontorbygning, spikersmedenes bolig og uthus.

Töcksfors Herrgård anno 2006

Smedhuset er blitt renoveret og barnevogn og leketøy vitnet om at det var i flittig bruk da vi var der i 2006, men skuret var nokså falleferdig. Det anslås at minst seks smedfamilier hadde bodd i huset, og de hadde hver sin bod i skuret.

Bruket lå strategisk til ved den over 250 km. lange Dalslands kanal, ca. 66 meter over Vänern. Innsjøene Töck og Östen lå i nord. Billingsfors bruk, hvorfra Andreas Grönbergs far flyttet til Töcksfors, lå lenger sør på kanalen, ved Laxsjön.

Sjøene og elvene var de naturlige ferdselsårene. Selv om forslag om kanal ble fremsatt allerede i 1766, var det først hundre år senere at det ble bygget kanal fra Vänern opp til Stora Le, like sør for fossen.

Hovedveien fra Karlstad til Oslo, den tidligere riksvei 9 (nå E18) forbi Töcksfors, ble også gradvis utbedret, og et godt veinett innenfor hjemlandet hadde stor betydning for den industrielle utviklingen i området. Tidligere hadde mye av handelen i området gått vestover, over norskegrensen. Selv om krigsperioder også har satt dype spor i grensebygda, ser samkvem i fredstid likevel ut til å ha hatt stor betydning for befolkningen, spesielt etter 1814. Arkeologiske funn i området viser at det har vært tidlig bosetning der – noen av disse artefaktene kan ses i bygdemuseet *Nordmarksstugan*.

Smedhuset på Töcksfors Bruk med skuret bak

Konklusjon

Slektsforskning er, som vi ser her, ikke bare tørr statistikk over fødsler, velser og dødsfall. Ved å bruke alle tilgjengelige kilder, blir slektens historie levende og vi blir bedre kjent med våre aner og deres hverdag, utfordringene de møtte og hvordan de kom seg gjennom dem og klarte å brødfø og oppfostre sine barn. Hver tid har sine gleder og sine prøvelser.

Og når disse virustider er forbi, kan man forhåpentligvis plan-

George blir vist Hærland kirke, der feieren ble viet og hans barn døpt og konfirmert

legge og gjennomføre en tur til et sted noen av anene kom fra. Ta gjerne med noen av de unge i familien! Ved hjelp av lokale historielag, bygdebøker, bibliotek og muséer, samt historiske og genealogiske kilder på Internett, kan man finne forbausende mange opplysninger om enkeltpersoner, familier, gårder og hus, bedrifter mm.

Og er man riktig heldig, slik som utvandrerens George, kan man få kontakt med lokalhistorikere, eller eldre innbyggere som husker, eller har hørt om, personer og hendelser fra gamle dager, og

kan hjelpe oss å få litt mer «kjøtt på beina».

Georges mor Aslaug, som ble kjent som «Utah's Helen Keller»

En sjømann fra Fredrikstad under 1. verdenskrig: Skipsfører Hartvig Svendsen (1856-1931)

Den 7. februar i år fikk foreningen en henvendelse fra Sea War Museum i Thyborøn, der Limfjorden løper ut i Nordsjøen, på vestkysten av Jylland. Det er det eneste museet langs Nordsjøen med spesielt fokus på 1. verdenskrig, sjøstriden i Nordsjøen og Jyllandslaget.

Det såkalte Jyllandslaget ble verdenshistoriens største sjøslag, utkjempet mellom den tyske keiserlige marinen og den britiske marinen, det begynte om ettermiddagen den 31. mai 1916 og varte noen timer inn i natten. I løpet av de vel tolv timer slaget raste, ble 25 krigsskip senket og 8647 gaster druknet. Slaget anses i ettertid som en taktisk seier til Tyskland, men siden den keiserlige Hochseeflotte aldri i krigsårene senere viste seg til sjøs, ble slaget regnet som en strategisk seier til britenes Grand Fleet.

473

Påmonstring.

Søbe- No.	Kor og Dato.	Skipperens Navn.	Skibets Navn.	Skibets Drægtig- hed.	Bestemmel- sessted.	Været, bølgehøjde eller anden til- svarende oplysning, saa som vindretning, bølger, skyer, sigt, havtemperatur, etc.	Betaling for			Nummering.
							Påmon- string.	Attifikation. (ved 2000 Kroner 1888 og 2000)	Skattefor- og renter- begjær.	
	1917						Kr.	Kr.	Kr.	
29	1/2	H. Svendsen	Bellax	661	Ull		46,93	17,61	7,20	
20	3/2						Kr. 64,514		8,00	

H Svendsen påmonstret D. Bellax, 07.02.17.
(Kilde: Utsnitt av Fredrikstad mønstringskontor,
Mønstringsjournal 1906-1918, s 241, Digitalarkivet).

Men handelsflåten må ikke glemmes. Forfatter og journalist Knud Jakobsen, som er tilknyttet

museet, etterlyste informasjon om skipsfører Hartvig Svendsen (HS) fra Fredrikstad, som fikk en spesiell rolle i historien om de nordiske handelsflåtene under 1. verdenskrig og de store tapene de hadde. Utgangspunktet var ikke Jyllandslaget, men at to livbåter med norske mann-

skaper ble reddet i land på Jyllands vestkyst fra D/S Bellax av Fredrikstad vinteren 1917.

Den norske handelsflåten ble halvert pga. krigsforlis under første verdenskrig, enda Norge var nøytral i forhold til de stridende partene. Vel 2000

norske sjøfolk omkom og over 900 skip ble senket som følge av miner, torpedoer, kanonild eller bomber.

D/S Bellax ble senket av en tysk ubåt (UB22 under kommando av Oberleutnant Bernhard Putzier) i Nordsjøen i den «skjerpede» perioden av ubåtkrigen, fra 1. februar 1917. Bellax var det første Fredrikstadskipet som ble senket i denne perioden.

Krigsforlis

Damperen Dicax av Fredrikstad (Fredriksstad Shipping Co. AS), som Hartvig Svendsen hadde ført året før, ble skutt i senk av en tysk ubåt 27. januar 1917. Besetningen ble berget, men det var likevel skremmende nyheter for rederiet og alle knyttet til dette. Den 8. februar om ettermiddagen sto Svendsen på brua på D/S Bellax og seilte ned Glomma og ut i Kristianiafjorden.

Rederiet disponerte i årene 1914 til 1919 fem dampere; Audax (I), Bellax, Capax, Dicax og tilslutt Audax (II). Tre av rederiets dampskip ble altså senket. Hartvig Svendsen førte på ulike tidspunkter fire av disse skipene.

Ifølge sjøforklaringen i Fredrikstad 27. februar 1917, var D/S Bellax på vei fra Fredrikstad til Le Havre med en ladning høvlet trelast fra Søren Wieses Bruk. Vel 150 nautiske mil ut fra norskekysten og 100 tilsvarende fra Skottland, dukket en tysk ubåt opp, fyrte av en torpedo som bommet, tvang så skipet til å legge bi og sette to båter på vannet.

Ubåtmannskapet tok med seg proviant og plett fra byssa, samt

En tysk ubåt (UB45) av samme type som UB22 (klasse UBII) (Kilde: Wikipedia)

Dampskibet «Bellax» og motorskibet «West» sænket.

Vestervig, 13de februar.
Norsk dampskib »Bellax« af Fredriksstad, 643 tons, kaptein Svendsen, paa reise fra hjemstedet til Frankrige med træløst, er torpederet midt i Nordsjøen den 9de februar. En baad med styrmanden og 7 mand, deriblandt en gut, er kommet iland i Agger efter 3 døgn seilads. Kapteinen med 8 mand gik i en anden baad, men baadene kom bort fra hinanden.

»Bellax« tilhørte Fredriksstad

Shipping Co. a/s. (Chr. Homann-Mürer). I skibsregistret staar opført B. Berntzen som skibets kaptein.

London, 13de februar.
Lloyds meddeler: Norsk motorbaad »West« er sænket. Mandskabet er landsat.

»West« førtes ifølge skibsregistret af L. E. Corneliusson, tilhørte a/s. Bravo (Johs. Henschien), Tvedestrand, og var paa 378 tons brutto.

Notis i Aftenposten, 14.02.1917

navigasjonsutstyr, og la sprengladninger ombord i damperen. Straks Bellax begynte å synke, kuttet ubåtmannskapet fortøyningene til livbåtene og lot til å ville overlate det norske mannskapet til seg selv. Skipsfører Svendsen protesterte og ba om at mannskapene fikk komme om bord i ubåten, eller at de i det minste ble tauet nærmere land. Ubåtkapteinen svarte at de allerede hadde et engelsk mannskap om bord, og at de ikke hadde tid til noe tauing. «Krig er krig», sa han og forsvant i vestlig retning, etter å ha løsnet et par kanonskudd mot det synkende skipet.

Det var en kald kveld med friskt vind fra nordvest og litt sjø. I den ene livbåten sto kaptein Svendsen til rors med åtte mann ved årene, i den andre styrte førstestyrmann Karl Eugen Nilsen fra Moss, med sju mann.

I februar-mørket kom båtene fra hverandre. Styrmannens båt kom etter tre døgn inn mot Danmarks vestkyst ved Agger, rett nord for Thyborøn, alle i god behold. Kapteinens båt, som var slått noe lekk, kom etter fem døgn inn mot Jyllandkysten ved Fjaltring, rett sør for Thyborøn.

Der ble de observert og hentet inn gjennom brenningene av en dansk redningsbåt, stivfrosne, men i live.

Ubåten UB22 var av typen UBII, ble produsert ved Blom & Vossverftet i oktober 1915, deplACEMENT på 292 tonn neddykket, lengde: 36,13 m, besetning: 2 offiserer pluss 21 mann, dieselmotor på 208 kW og 2 elektromotorer på til sammen 210 kW, overflathastighet på vel 9 knop (17 km/t), rekkevidde på overflaten: 6450 NM, armert med 4 torpedoer og en 5cm kanon.

UB22 hadde rukket under Oberleutnant zur See Putzier å senke 19 fartøyer, derav seks norske.

(UB22, under en annen kommandør, gikk på en britisk mine i januar 1918 og sank med tap av hele mannskapet).

Bellax sitt krigsforlis og redningen av mannskapet ble godt kjent i Danmark og i Norge gjennom flere avisartikler. I Norges Handels- og Sjøfartstidende sto det 31. januar 1918 således:

«Hædersbevisning for redning av norske skibbrudne.

Den 10. februar 1917 ble det norske dampskip «Bellax» av Fredrikstad paa reise fra hjemstedet til Havre med træløst, torpedert av en tysk undervandsbaat, 25 kvartmil fra den skotske kyst. Bæsetningen gikk i baatene, og den ene av disse med 8 mands besætning landet efter 2 dagers forløp paa den jydsk vestkyst ved Agger, hvor imot den anden med 9 mands besætning maatte drive om i det barske og stormfulde vinterveir i 5 dage til den 15. februar, da den befandt sig ut for Bovbjerg

Fransk propaganda-tegning fra 1917 som illustrerer hvordan tysk ubåtkrigføring ikke skåner nøytrale skip og sivile passasjerer (Kilde: Beaverbrook Collection of War Art, Jules Grandjouan.)

og av strømmen førtes sydover langs kysten. Skipsbaaten blev snart bemerket i land, men da det stod klart, at den med den herskende høie sjø ikke selv kunde lande, blev redningsbaaten ved stationen Tuskjær gjort klar til at gaa ut. Det var meget besværlig, da veiene paa flere steder var saa glatte at hestene som trak baaten faldt og maatte føres gjennom store snedriver. Men endelig kom baaten til stranden og efter en anstrengende roing gjennom den høie braattsjø ut til skipsbaaten, hvis besætning blev optat og ført til land, alle i meget forkommen tilstand.

«Bellax» rederi viste kort efter sin paaskjønnelse ved å stille redningsmandskapet en belønning paa 30 kr. til hver, og nu har det danske marineministerium ogsaa anerkjendt den paagjældende daad, idet det har tilkjent redningsmandskapet Emile Robins legat for 1917. Dette legat blir utdelt hvert aar i januar maaned, og det tildeles

det mannskap som har utført det med størst livsfare forbundne redningsarbeid i det forløpne aar».

Informasjon om krigsforliset finnes best dokumentert i den offisielle sjøforklaringen: topic-337 Bellax av Fredrikstad DS, som link under Sjøhistorie: <https://www.sjohistorie.no/no/skip/3042/dokumenter>.

Etter krigsforliset

Det Sea War Museum spesielt etterlyste var informasjon om hva Hartvig Svendsen gjorde etter krigsforliset med D/S Bellax og redningen på Jyllandkysten. Skipsføreren var 61 år da skipet ble senket, og var rimeligvis preget av dette. Vi forsøkte med standard slekshistoriske metoder å finne hva som videre skjedde. Det var ikke lett, men noe fant vi.

Hartvig Svendsen ble født på Yven i Tune, i Østfold, den 6. september 1856, og døpt i Tune

kirke 21. mai 1857. Foreldre var skredder Svend Helgesen og hustru Marthe Maria Marcusdatter.

(I folketellingen 1865 står faren oppført som «Huseier, Tømmerfløder», og i 1875-tellingen står han oppført som «Tømmermand paa Verfterne og andresteds Huseier»).

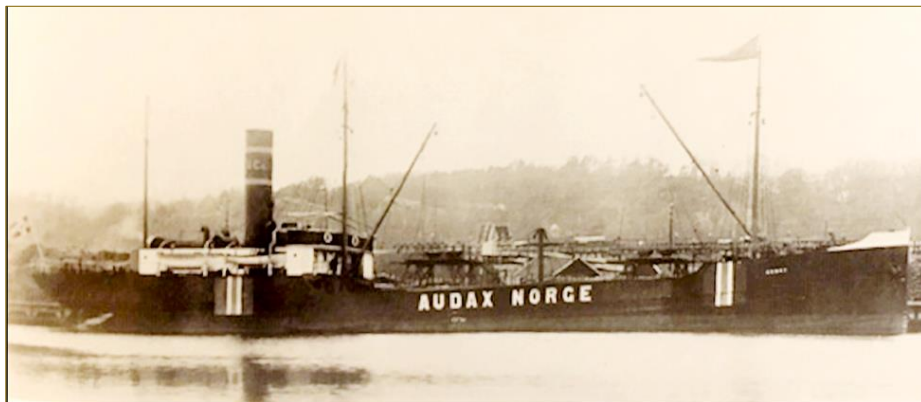
I FT 1865 finner vi at Hartvig Svendsen har tre yngre søsken; Marensius på 8 år, Axel på 5 år og Marte på 2 år. I FT 1875 har Hartvig fått ytterligere tre søsken; Marte f. 1968, Thorvald f. 1870 og Oline f. 1872. Det er sannsynlig at den første «Marte 2 år» har dødd mellom 1965 og 1968.

Hartvig ble konfirmert i Tune den 07.04.1872, 15½ år gammel, og dro ut som dekksgutt med seilskuta Argo, fra Sarpsborg til London den 01.10.1872, og tilbake den 26.11.72 til Drøbak.

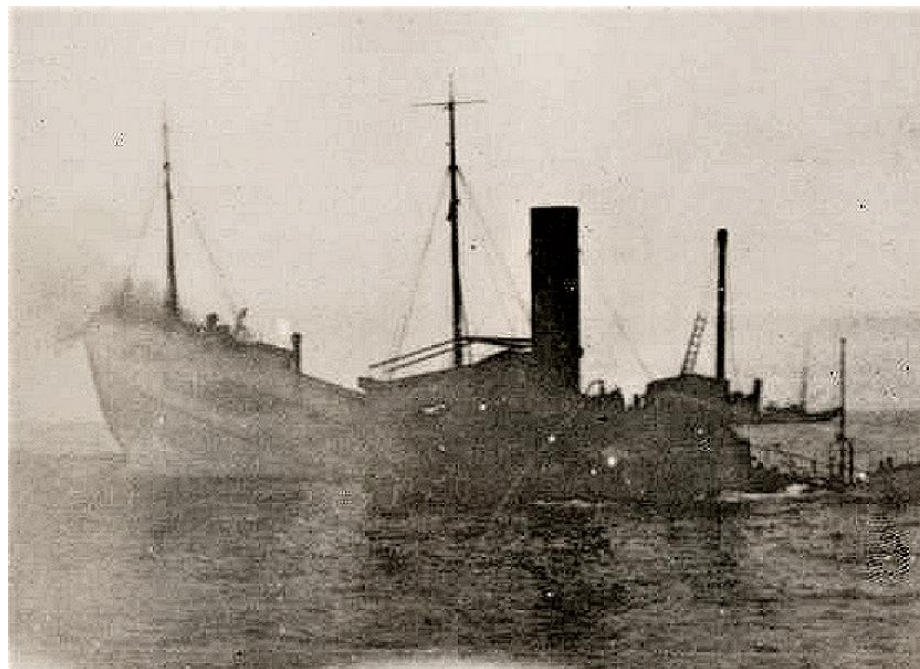
Hartvig seilte med i alt 24 skuter og dampbåter i årene 1872 til 1925. Han ble «fullbefaren» i 1877, styrmann i 1880 og skipper i 1884.

Hartvig Svendsen giftet seg den 24. februar 1884 i Tune kirke med Annette Petersen fra Tune. Vi finner dem i folketellingene 1891, 1900 og 1910, først boende i Wærenskioldsgate på Trosvik, siden i Bingsgate 24 på Cicignon.

Detaljert informasjon om skipsførerens samlede mønstre på skip finnes i sjørullene på <digitalarkivet.no> under Sarpsborg mønstringskontor, Yngre ruller, Annotasjonsrulle nr. 4, 1868-1881, side 26; Sarpsborg mønstringskontor, Hovedrulle nr. 4, 1868-1881, side 119; samt Fredrikstad mønstringskontor,

D/S Audax (I) med nasjonalitetstegn

Senkningen av D/S Audax i 1918 (fotografert av Douglas Urry, Royal Navy, George Metcalf Archival Collection)

Hovedrulle nr. 7, 1873-1881, side 225.

HS var også skipper på D/S Audax «nr. 1», på BRT, bygget i 1903, ex Hardraade, kallesignal MBJW, (Rederi: Christian Homan-Mürer, Fredrikstad). Dette skipet ble rekvirert av britiske sjøfartsmyndigheter i 1917 og senket av en tysk ubåt 06.09.1918, med tap av tre mann. Se: <<https://www.sjohistorie.no/no/skip/2173>>.

Vi finner også informasjon om at HS i 1918 erverver seg en fritidseiendom på Hvalerøyene, en del av eiendommen Huser

nordre på Asmaløy (Kilde: Jensen, Inger 1993, Havet var levevei, Hvaler bygdebok 1800-1940, Hvaler kommune: 404).

Der kunne familien restituere seg.

Fra «sjørullene», dvs Havnekontorets register over mønstre på skip, <<https://media.digitalarkivet.no/view/42492/83>>, finner vi at Hartvig mønstret på et skip kun én gang etter forliset med D/S Bellax. Det var med D/S Audax «nr. 2», på 497 BRT, bygget 1915 i Nederland, kallesignal MLSN, ut fra Sarpsborg den 22.10.1925.

Paamønstring.

81

Løpe- nr.	Aar og dato.	Skipperens navn.	Skibets navn.	Skibets drægtig- het.	Bestemmel- sessted.	Antal passasjerer eller besætning den 1. Okt. 1925 i 12.00 Præstefølge med skibet	Betaling for			Anmerkning.
							Pa- mønstring.	Attestation. (Løv af 25de Jan 1888 § 25)	Kontraktur og kontræ- bøger.	
	1925				Oktober 1925		Kr.	Kr.	Kr.	
					Transport.		23.00	5.00		
85	14/10-25	Jensen	Standard	-	Oslo	1		0.50		
137	15/10-	Schriver	Keir	814	isth.	3	6.00			
138	17/10-	Johannsen	Joan	1261	-	1	2.00			
139	20/10-	Jacobsen	Memora	1153	-	1	2.00			
140	22/10-	Søren	Perit	862	-	2	4.00			
85	"	Svendsen	Audax	499	Sberg	1		0.50		

Siste mønstring, med D/S Audax (II) i 1925 (Kilde: Sjørullene)

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES

ALL ALIENS arriving at a port of continental United States from a foreign port or a port of the insular possessions of the United States, and all aliens arriving at a port of said insular possessions from a foreign port, a port of continental United States (white) sheet is for the listing of

S. S. "STAVANGERFJORD" Passengers sailing from OSLO, Norway, August 31st, 1928.

No. on List	HEAD-TITLE STATUS (This column for use of Customs officials only)	NAME IN FULL		Age	Sex	Marr. or single	Calling or occupation	Able to--		Nationality, (Country of which citizen or subject)	Race or people	Place of birth		Immigration Time Number	Issued at--	Date	*Last permanent residence	
		Family name	Given name					In.	Ma.			Yes	No				Country	City or town
1		Andersen	Talberg	50	✓	m	H. wife	yes	Norwegian	yes	Norway	Oslo	Oslo	66 N.I.	Oslo, Norway	August 28, 1928	Norway	Oslo
2		Jacobsen	Bath	27	✓	f	Barber	do	do	do	do	Oslo	Oslo	31 N.I.	3/20 pt.	July 24, 1928	do	Drobak
3		Svendsen	Hartvig	72	✓	m	Ship Captain	do	do	do	do	Tune	Tune	75 N.I.	3/20 pt.	August 29, 1928	do	Fredrikstad
		Antonette		74	✓	f	H. wife	do	do	do	do	do	do	73 N.I.	3/20 pt.	do	do	do

Til New York City med D/S Stavangerfjord i 1928 (Kilde: FamilySearch; Passenger and Crew Lists, 1909, 1925-1957)

33

1928	9. 9. '28	Hartvig Svendsen f. 1854 Bringsløp. 24 fl. skibsfører.	Agnes Pedersen Bøstg. 18.	Kristen og 2 unger. Erh. over indbyrds del. 1/4 af hvern i Amerika.
------	-----------	--	---------------------------	---

32

Hartvig Svendsens inførsel i dødsprotokollen

I 1928 reiste skipsfører Hartvig Svendsen og hustru Anette (Antonette?) Svendsen med D/S Stavangerfjord til New York City, sannsynligvis for å besøke ett eller flere av barna.

Hartvig Svendsen døde i Fredrikstad den 9. mars 1931, og ble begravet den 14. mars. Da bodde han i Bingsgate nr. 24 i Fredrikstad. (Fødselsåret er feilaktig oppført som 1854).

På forrige side vises kopi av Dødsfallsprotokollen ved Fredrikstad byfogdembete. Der er det videre anført at «hustru og 2 myndige barn var i Amerika», samt datoen på erklæringen om uskiftet bo.

D/S Audax «2» fotografert ved Akershus, mens den het «Stolt», bygget i Nederland i 1915. (N.V. Scheepsbouw-werf De Merwende), 497 BRT, kallesignal: MLSN. Kjøpt av Fredriksstad Shipping Co A/S i 1920 og omdøpt til «Audax».

Vi etterlyser fortsatt eventuelle fotografier av Hartvig og Annette Svendsen.

Vi har hatt annonser ute på Facebook (under Fredrikstad historielags sin side), samt på Slekt og Datas forum, men har foreløpig ikke fått noen svar.

Sannsynligheten er imidlertid stor for at bilder finnes blant etterkommere i USA og Norge, og vi håper fortsatt at fotos dukker opp.

Ta gjerne kontakt med konkrete bilder eller informasjon!

Kaptein Svendsens hus i Bingsgate nr. 24 i dag. Det er nok svært lik eksteriørmessig som da det ble bygget, med unntak av takvinduene.

Kilde: StreetView i Google Maps

Folketellingen 1920

Frivillige trenges til transkribering av personsedler

1	Folketellingen 1920						
2	Østfold				Hjemmehørende		
3	Kommune	Tilstede	Hjemmehørende	Kommunenummer	Ferdig	Ledig	Reservert
4	Aremark	1728	1741	118	1741		
5	Askim	5078	4944	124			4944
6	Berg	6067	6204	116			6204
7	Borge	6464	6526	113			6526
8	Degernes	1454	1457	129			1457
9	Eidsberg	5390	5325	125			5325
10	Fredrikshald	11387	11149	101		11149	
11	Fredrikstad	15468	15563	103			15563
12	Glemmen	11,492	11,679	132	11679		
13	Hobøl	2479	2442	138	2442		
14	Hvaler	3495	3857	111	3857		
15	Idd	5656	5639	117	5639		
16	Jeløy (Moss herred)	3910	3881	194			3881
17	Kråkerøy	3422	3596	133			3596
18	Moss	9018	9023	104			9023
19	Mysen	1576	1545	126	1545		
20	Onsøy	7602	7904	134			7904
21	Rakkestad	4379	4395	128			4395
22	Rolvøy	2690	2631	131	2631		
23	Rygge	4619	4632	136			4632
24	Rødnes	1258	1257	120			1257
25	Rømskog	522	498	121			498
26	Råde	2710	2783	135			2783
27	Sarpsborg	11139	10947	102		10947	
28	Skiptvet	2334	2397	127			2397
29	Skjeberg	6862	6938	115			6938
30	Spydeberg	3080	2883	123			2883
31	Torsnes	1310	1398	112	1398		
32	Trøgstad	3703	3604	122	3604		
33	Tune	7966	8049	130			8049
34	Varteig	1172	1184	114	1184		
35	Våler	2249	2189	137			2189
36	Øymark	1840	1868	119	1868		
37							
38	Sum	159519	160128		37588	22096	100444
39							
40					23.47%	13.80%	62.73%
41							
42					6,04% av landet i 1920		
43							

Oversikt over hver kommune/by i Østfold

Kjære medlemmer av Slekt og Data Østfold!

Undertegnede er frivillighetskoordinator i Arkivverket.

Som dere sikkert er kjent med så er mange frivillige i gang med å transkribere personsedlene til folketellingen 1920. Det er over 540 som bidrar inn i dette arbeidet.

I skrivende stund er 1,1 millioner personsedler, eller over 41 % av totalen, ferdig transkribert, og godt over 1,2 millioner personsedler er reservert for transkribering. Dette er veldig gode tall, men det er fremdeles omtrentlig 320 000 personsedler som er ledig for transkribering. De fleste av disse er i Kristiania og Bergen, men også Fredrikshald (Halden) og Sarpsborg er ledige for transkribering.

Kan noen tenke seg å bidra med å transkribere personsedlene til disse to Østfoldbyene?

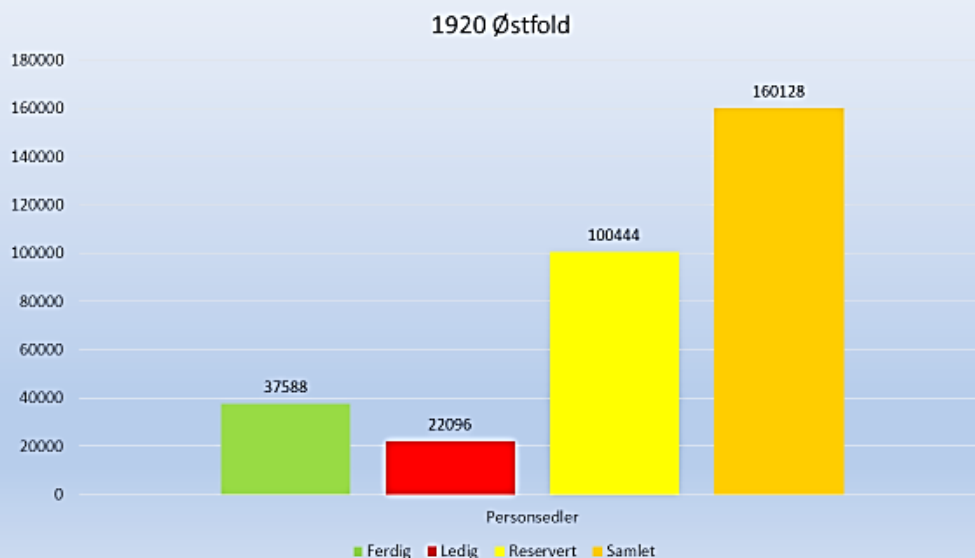
I 1920 var det 11 149 hjemmehørende personer i Fredrikshald og 10 947 i Sarpsborg. Det er fullt mulig at flere går sammen om å transkribere, kanskje 4 til 5 personer til hver by. Alle som vil bidra må undertegne taushetserklæring før man får tilsendt personsedler.

Mer informasjon om dugnadsarbeidet rundt folketellingen 1920 finner dere på Digitalarkivet:

<https://www.digitalarkivet.no/content/432/folketeljinga-1920>

Mvh,
Jon Are Vøien
Frivillighetskoordinator, ARKIVVERKET
Publikumsavdelingen, seksjon tilgjengeliggjøring
Mobil: 46 90 84 63
Jovo@arkivverket.no

1920 Østfold

Totaloversikt Østfold per 20. mars 2020